

VEOKs formand Kaare Rübner Jørgensen orienterer om

Vatikanet

1. Pavens butler arresteret
2. Chefen for Vatikanets bank fyret

1. Pavens butler arresteret

Sidste år oplevede vi, at lang række interne, hemmelige dokumenter fra Vatikanet blev lagt ud på nettet. Det var den såkaldte Vatileak-skandale. Her den 17. maj udkom så den italienske journalist Gianluigi Nuzzi's bog *Sua Santità: La carte secrete di Benedetto XVI* (Hans Hellighed: Benedikt XVI's hemmelige papirer). At sige, at to begivenheder fremkaldte chokbølger i Vatikanet, er vist en underdrivelse. Nok vidste man, at ansatte kunne være spioner for fremmede instanser og lande, ja, med de sultelønninger, de tidligere fik, var det vel ret naturligt, at de supplerede deres løn med indtægter på illegal vis. (Mussolini's Italien havde for eksempel et hav af agenter i Vatikanet). Men nu var det papirer og dokumenter, som sivede ud af Vatikanet til offentlighedens kendskab. Og det var noget andet. Desuden afslørede papirerne, at voldsomme interne konflikter, korruption og bestikkelse hører til dagens orden, så det var bestemt ikke noget positivt og tiltalende billede, de gav af forholdet i Vatikanet. Ikke mange vidste for eksempel, at hvis man vil i privataudiens hos paven, må man til lommen. 100.000 euro betalte en bankmand fra Milano, 10.000 en romersk tv-journalist. "Til almisser" kaldtes det med en eufemisme.

En rystet pave Benedikt XVI bad tre aldrende kardinaler: De Giorgi på 81, Tomko på 88 og Herranz på 82, stå for en intern undersøgelse. Den 24. maj meddelte Vatikanet så, at de havde fundet muldvarpen. Det drejede sig om den 46-årige Paolo Gabriele, der i mange år havde været pavens kammer tjener, en mand, der er gift og har to børn. I hans lejlighed i Vatikanet fandt pavestatens politi nemlig fotoudstyr og en lang række hemmelige dokumenter, som han ikke burde have været i besiddelse af. Når politiet så hurtigt fandt frem ham, skyldes det, at Nuzzi havde ladet nogle fortrolige dokumenter vedrørende den såkaldte Ratzinger Foundation trykke i sin bog, dokumenter som kun kunne være givet ham af en, der havde adgang til pavens arbejdsværelse. Gabriele sidder nu fængslet i Vatikanet og er under forhør af Vatikanstatens chefanklager. De første dage ville han intet sige, men nu efter at have fået to velrenommerede forsvarsadvokater stillet til sin rådighed er han begyndt at samarbejde med anklagemyndigheden.

Paolo Gabriele e papa Benedetto XVI.

Italienske aviser har selvfølgelig skrevet side op og side ned om sagen. Flere Vatikankritiske kommentatorer betragter Gabriele som syndebuk for andre højere oppe i systemet og taler om et komplot, fordi det er nemmere at arrestere og anklage en lægmand end en gejstlig, for slet ikke at tale om en ærkebiskop eller kardinal. Ingen tror, at Gabriele var alene eller skulle være den vigtigste person i sagen, for blandt de lækkede dokumenter stammede de fleste fra Statssekretariatet og fra Vatikanets bank. Derfor er det spændende, hvad han eventuelt kan fortælle anklagemyndigheden, og hvordan den vil reagere på hans oplysninger. Hvor højt op i systemet vil og tør man rydde ud? Det er det spørgsmål, alle i dag stiller sig. Ingen kardinaler er dog under mistanke, har pavens talsmand pater Lombardi fortalt pressen.

På grundlag af de oplysninger, der foreligger, vil Gabriele, hvis han er muldvarpen, blive sigtet og dømt efter pavestolens egen strafferet. Den er identisk med den italienske strafferet af 1922 (indført i forbindelse med konkordatet med Italien i 1929) og er med en enkelt undtagelse i modsætning til den italienske ikke blevet revideret siden. Undtagelsen er, at man i 1929 afskaffede dødsstraffen. Indtil videre er Gabriele kun sigtet for tyveri af særlig grov karakter, men hvis man vil udvide sigtelsen til også at omfatte krænkelse af hemmeligholdelsen af et statsoverhoveds korrespondance, hvilket ifølge loven er det samme som et angreb på statens sikkerhed, kan han idømmes op til 30 års fængsel.

Det bliver unægteligt interessant at følge sagens videre forløb. Hvordan vil en eventuel retssag forløbe? Vil den blive holdt bag lukkede døre? Og hvor skal han, hvis han dømmes, tilbringe sine år i fængsel?

2. Chefen for Vatikanets bank fyret

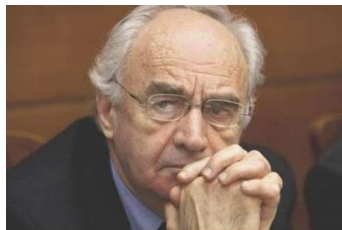
Indtil omkring 1970 herskede der efter sigende et syndigt rod i Vatikanets finanser. Men i 1971 blev den amerikanske ærkebiskop Paul Markinkus præsident for Vatikanets bank IOR (Istituto per le Opera di Religione). Han fik bragt orden i tingene, men kom ret hurtigt under mistanke af de amerikanske og italienske myndigheder for at være involveret i lyssky, kriminelle økonomiske transaktioner (illegale valutaoverførsler, Banco Ambrosiano's krak, Roberto Calvi-skandalen bl.a.). "You can't rule the Church by Hail Mary's", har han engang sagt til sin undskyldning.

At kalde IOR for Vatikanets bank er dog lidt af en tilsnigelse. Nok har banken sit hovedsæde i Vatikanet, hvorfor den påberåber sig immunitet over for andre landes bagmandspoliti, men den er ikke en del af kurien. Den er heller ikke en centralbank med ansvar for Vatikanets monetære politik. Denne er fastlagt ved en aftale med EU af 17. december 2009 - en aftale Vatikanet i øvrigt til EU's irritation flere gange har overtrådt ved at udstede flere jubilæumsmønter og trykke flere frimærker end tilladt. EU har derfor indskærpet, at reglerne skal overholdes, ellers fratages Vatikanet rettet til at bruge euro'en som valuta.

Dette vedrører dog ikke IOR-banken. Den har en præsident og en række direktører, der er ansvarlig over for en bestyrelse på fem internationale bankmænd, hvis beslutninger skal godkendes af en komité, bestående af 5 kardinaler med statssekretær Tarcisio Bertone som leder. Banken har omkring 33.000 klienter og en kapital på 6.5 mia. US \$ (384 mia. kroner).

I 2009 blev den prominente italienske økonom og bankmand Ettore Gotti Tedeschi udpeget til præsident for banken. Mange så ham den nye kaptajn for pave Benedikts økonomiske glasnost, og at han havde tætte relationer til paven, fremgår af, at det var ham, der skrev de økonomiske kapitler i pavens encyklika *Caritas in Veritate*, der kom i 2009. Den 24. maj meddeltes det imidlertid, at bestyrelsen havde fyret ham på grund af "hans manglende evne til at udføre hans embedes primære funktioner". Da sagen skulle godkendes af kardinalernes komité, opstod der uenighed blandt dem, for to af kardinalerne kunne ikke godkende fyringen. De rettede samtidig voldsomme angreb på statssekretærens rolle og ledelsesstil, så det hele endte i et ophidset skænderi. Men fyret blev Gotti Tedeschi.

Ifl. den amerikanske journalist John L. Allen har der i italienske medier, der følger denne sag med samme store interesse som arrestationen af Gabriele, været forskellige teorier om baggrunden for fyringen. Her er nogle af dem:

- Han blev mistænkt for at have været en af muldvarperne bag Vatileak-skandalen.
- Han ragede uklar med statssekretær Bertone over revisionen af Vatikanets anti-hvidvasknings-regler.
- Der var intern modstand imod hans åbenhedspolitik og villighed til at vidne over for de italienske myndigheder, der undersøger tvivlsomme pengetransaktioner, uden at vente på, at der kom en formel anmodning derom gennem de diplomatiske kanaler.

Uanset hvordan det forholder sig, er der næppe tvivl om, at fyringen er forårsaget af en intern uenighed i Vatikanet om, hvordan banken skal forholde sig til Europarådets krav om åbenhed og samarbejde, når det drejer sig om bekæmpelsen af økonomisk kriminalitet. IOR-banken har som nævnt i årtier været under mistanke for at være det rette sted, når penge skulle hvidvaskes. Dens forbindelser til politikere i det tidligere kristeligt demokratiske parti, til mafia'en og til den hemmelige P2-loge har været en offentlig hemmelighed. Hertil er siden 2001 yderligere kommet en mistanke om, at penge til finansiering af terrorhandlinger kanaliseres gennem banken med det idealistiske navn. Indtil nu har Vatikanet kun modstræbende og under kraftigt pres fra italienske, amerikanske og europæiske myndigheder villet samarbejde med de myndigheder, der i andre lande kontrollerer internationale pengetransaktioner. I januar meddelte Moneyval, der er en ekspertgruppe under Europarådet, at de regler og procedures, Vatikanet havde indført, langt fra var tilstrækkelige, hvorfor den ville fremkomme med nye anbefalinger i juli. Nogle af kardinalerne synes indstillet på at ville følge dem, så Vatikanet kan komme på den "hvide liste" over finansielt "artige" lande. Andre, anført af kardinal Bertone, mener, at de kun bør følges moderat, fordi Vatikanet er en unik stat og ikke kan sammenlignes med andre suveræne stater. Det underlige er, at man er skredet til en fyring af bankens præsident, inden disse nye anbefalinger foreligger.

Endelig er der mange såkaldte *Vaticanista'er*, det er journalister med særligt kendskab til Vatikanet, der mener, at alle de dokumenter, der i det sidste års tid er lækket til pressen, er udtryk for en rivalisering og magtkamp i kardinalkollegiet. Man er ved at gøre sig klar til den dag, hvor den næste pave skal vælges.

(Kilder: Süddeutsche Zeitung 25. maj, National Catholic Reporter 25. maj, Vatican Insider 26., 27. og 28. maj og The Tablet 28. maj 2012).